

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२७ ग्रीष्म-ऋतुः
सूर्यः उत्तरायणः ज्येष्ठशुक्लपक्षी
ज्येष्ठ १८ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-४ ■ वर्ष-४ ■ अङ्क-२१३

1

जून ०१, २०२५

Website- www.himsanskritam.com

Email- himsanskrit@gmail.com

2 HP Cabinet Decision:
पंचायतनिर्वाचने कार्यान्विता
भविष्यति नूतनारक्षण-तालिका

3 ESIC Hospital- काला अम्बे
१०० शय्यायुक्तं ईएसआई-
चिकित्सालयस्य केन्द्रीयमन्त्रिणा
कृतं लोकार्पणम्

4 श्रीविद्या
तथा
चन्द्रकलाः

भोपालस्य जम्बूरी प्रांगणे लोकमाता देवी अहिल्याबाई इत्यस्याः त्रिंशततम्याः
जयन्त्याः अवसरे महिला सशक्तीकरण सम्मेलनं सम्बोधितवान् प्रधानमंत्री

हिमसंस्कृतवार्ता:। भोपालस्य जम्बूरी प्रांगणे लोकमाता देवी अहिल्याबाई इत्यस्याः त्रिंशततम्याः जयन्त्याः अवसरे आयोजिते महिला सशक्तीकरण सम्मेलनं सम्बोधितवान् । अस्मिन् अवसरे प्रधानमंत्री नरेन्द्रमोदी प्रोक्तवान् यत् पहलगाम आतंकी आक्रमणम् भारतस्य नारी शक्तीनां कृते समाह्वानं आसीत् सममेव आक्रमणस्य व्यूह रचयेत्तुणां कृते मृत्योः संदेश एव वर्तते । असौ प्रोक्तवान् यत् भारतं कश्चिदपि परोक्ष युद्धं अक्षम्यरूपेण द्रक्ष्यति । प्रशासनस्य जनकल्याण योजनानां उल्लेख्यता सः अवदत् यत् अस्माकं प्रशासनम् लोकमाता अहिल्याबाई देव्याः नागरिक देवो भवः इति मंत्रमालक्ष्य कार्यं करोति । अस्माकं प्रशासनम् महिला नेतृत्वे विकासस्य दृष्टिकोणं मुख्याधारत्वेन निर्माति । प्रशासनस्य

प्रत्येक महत् योजनासु महिलानां महत्वपूर्ण भूमिका अस्ति । अस्मिन् कार्यक्रमे श्रीमोदिना षष्ठिकोटिरूप्यकाणां व्ययेन चतुर्विंशत्यधिकैकशत एकरपरिमितेसु नवनिर्मितस्य दत्तियाविमानस्थानकस्य, प्रायः सप्तत्रिंशत्कोटिरूप्यकाणां व्ययेन नवनिर्मितस्य सतनाविमानस्थानकस्य च उद्घाटनं कृतम् । सः इन्दौरनगरे मेट्रो रेलयानस्य प्रथमचरणस्य उद्घाटनम् अपि अकरोत् । तेन एकसप्तत्यधिक द्विशतोत्तरेक सहस्रं अटलग्रामसेवा सदनस्य निर्माणार्थं प्रथमदेयमूल्यस्य अपि विमोचनं कृतम् । अटलग्रामसुशासनभवनां निर्माणेन ग्राम पंचायतानां स्थायीभवनस्य सुविधा प्रदानं भविष्यति ।

महाराष्ट्रस्य राज्यपालः अहिल्यादेवी
होल्कर इत्यस्याः त्रिंशततम्याः
जयन्त्यावसरे पुष्पांजलिं समर्पयत्

हिमसंस्कृतवार्ता:। महाराष्ट्रस्य राज्यपालः सीपी राधाकृष्णनः मुम्बईनगरस्थे राजभवने अहिल्यादेवी होल्कर इत्यस्याः त्रिंशततम्याः जयन्त्यावसरे तस्यै पुष्पांजलिं समर्पयत् । मुख्यमन्त्री देवेन्द्रः फडनवीसः अपि नागपुरे तां प्रति श्रद्धा कुसुमांजलिं अयच्छत् । लोकमाता देवी अहिल्याबाई होल्करः मराठा साम्राज्यस्य शक्तिशालिनी प्रभावशालिनी च शासिका आसीत् ।

कटरा रेलस्थानकात् मुंबई रेल स्थानकं
यावत् चेरी कार्गो इत्यस्य प्रथम-
यातायात-सौविध्यस्य आरम्भो जातः

हिमसंस्कृतवार्ता:। जम्मू कश्मीरे भारतीयरेलमंत्रालयः बागवानी विभाग इत्यनयोः तत्वावधाने कटरा रेलस्थानकात् मुंबई रेल स्थानकं यावत् चेरी कार्गो इत्यस्य प्रथम-यातायात-सौविध्यस्य आरम्भो जातः । एतत् जम्मू-कश्मीरस्य बागवानी क्षेत्रं संवर्धयितुं प्रमुखैः आपणैः सह संपर्कं संवर्धयितुं च एको महत्वपूर्ण-पदक्षेपो वर्तते । अस्य पदक्षेपस्य उद्देश्यं स्थानीय बागवानी क्षेत्रं एकं विश्वसनीयं कुशलं संसाधन-प्रदानं कृत्वा तेषां समर्थनं अस्ति ।

सांसदः शशि थरूरस्य नेतृत्वे
सर्वदलीय-प्रतिनिधिमण्डलं
कोलम्बियादेशेन आधिकारिकतया
स्वस्य वक्तव्यं प्रत्यावर्तितम्

हिमसंस्कृतवार्ता:। कोलम्बियादेशेन आधिकारिकतया स्वस्य वक्तव्यं प्रत्यावर्तितं यत् सिन्दूराभियानावधौ भारतीय-प्रहारेण पाकिस्ताने प्राणहानिविषये शोक-संवेदना प्रकटितासीत् । एतत् वक्तव्यं काङ्ग्रेस-दलस्य सांसदः शशि थरूरस्य नेतृत्वे सर्वदलीय-प्रतिनिधिमण्डलस्य कोलम्बिया-देशस्य विदेश-उपमन्त्री रोजा योलाण्डा-विलाविसेन्सिओ-इत्यनेन सह मेलनानन्तरम् आगच्छत । कोलम्बियादेशस्य मन्त्रिभ्यः विरुद्धाधिकारिभ्यः च ज्ञापयन् काङ्ग्रेसदलस्य सांसदः शशि थरूरस्य नेतृत्वे बहुदलीयप्रतिनिधिमण्डलेन घटनायाः विषये भारतस्य दृष्टिकोणं प्रकटितम्, कोलम्बियादेशस्य वक्तव्ये निराशा च प्रकटिता ।

सुभाषितम्

परोपकाराय फलन्ति वृक्षाः,
परोपकाराय वहन्ति नद्यः।
परोपकाराय दुहन्ति गावः,
परोपकाराय इदं शरीरम्॥

भावार्थः- वृक्ष परोपकार करने के स्वभाव से ही फल देते हैं। नदी परोपकार करने के स्वभाव से ही बहती है। गाय परोपकार करने के स्वभाव से ही दूध देती है। हमारे इस शरीर की सार्थकता परोपकार में ही है इसलिए हमें परोपकारी बनना चाहिए।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
[h|msanskritvartam](https://www.himsanskritvartam.com)
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

भारतस्य सकलगृहोत्पादः
षड दशमलवाधिक पञ्च
प्रतिशतमितं भवितुमर्हति-

हिमसंस्कृतवार्ता:। भारतीयस्टेटबैंक (एसबीआई) इत्यस्यानुसारं वित्तीय-वर्षे षडविंशत्यधिकद्विशतसहस्र-तमे वर्षे भारतस्य सकलगृहोत्पादः षड दशमलवाधिक पञ्च प्रतिशतमितं भवितुमर्हति। यस्मिन् चतुर्थे त्रैमासिके सप्त दशमलव चतुः प्रतिशतमितेः वृद्धेः समर्थनं प्राप्तमस्ति। इमां वृद्धिं त्रैमासिकावधौ वित्तीय निवेशे नव दशमलवाधिक चतुः प्रतिशतमितेः वृद्ध्या सहायता प्राप्ता। अस्मिन् वर्षे वित्तीय निर्माणे सप्त दशमलवाधिक एक प्रतिशतमितेः वृद्धिः सञ्जाता।

विदेशसचिवः विक्रममिसरी
इत्यनेन अमेरिकीप्रशासनस्य
वरिष्ठाधिकारिभिः सह
उच्चस्तरीयोपवेशनं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ता:। विदेशसचिवः विक्रममिसरी इत्यनेन वाशिंग्टन-नगरस्य यात्रावधौ अमेरिकीप्रशासनस्य वरिष्ठाधिकारिभिः सह उच्चस्तरीयोपवेशनं कृतम्। स्वभ्रमणावधौ विदेशसचिवः श्रीमिसरी अमेरिकीविदेशसचिवेन क्रिस्टोफर लैण्डो इत्यनेन सह मिलितवान् यस्मिन् उभोपक्षौ द्विपक्षीयकार्यक्रमाणां समीक्षितवन्तौ । उभौ बलं प्रदत्तवन्तौ यत् प्रौद्योगिकी, व्यापारः, प्रतिभा च एकविंशतितमे शतके भारतामेरिका-सहभागिता निर्माणस्य प्रमुखाः स्तम्भाः भविष्यन्ति। कोषस्य उपसचिवः माइकल फॉल्केण्डर् इत्यनेन सह विदेशसचिवः आर्थिकवित्तीयसम्बन्धानां दृढीकरणस्य उपायानां विषये चर्चा कृतवान्, यत्र अन्तर्राष्ट्रीयवित्तीयसंस्थासु सहकार्यं, आगामिषु वित्तीयकार्याणि कार्यदलप्रक्रियासु समन्वयः चास्ति। सः अमेरिकी-वाणिज्यस्य उपसचिवः जेफ्री केस्लर इत्यनेन सह भारतामेरिका-द्विपक्षीयव्यापारप्रगतेः समीक्षां कृतवान् । सः उद्योगप्रतिनिधिभिः सह महत्त्वपूर्णेषु उद्यमानेषु च प्रौद्योगिकीसु द्विपक्षीयसहकार्यं इतोपि सुदृढं कर्तुं उपवेशनम् कृतवान्।

HP Cabinet Decision: पंचायतनिर्वाचने कार्यान्विता भविष्यति नूतनारक्षण-तालिका

गृहरक्षकाणां ७०० पदानि पूरयितुम् अनुमोदनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। शिमलानगरे शनिवासरे मुख्यमन्त्रिणः सुखविन्दरसिंहसुखोः अध्यक्षतायां हिमाचलप्रदेशस्य मन्त्रिमण्डलस्य गोष्ठी अभवत्। सभायां बहवः बृहत् निर्णयः कृताः सन्ति। मन्त्रिमण्डलस्य गोष्ठ्यां गृहरक्षा-नागरिकरक्षाविभागे गृहरक्षकस्वयंसेवकानां ७०० पदानि पूरयितुम् अनुमोदनं दत्तम्। ते चिकित्सालयेषु, चिकित्सामहाविद्यालयेषु नियोजिताः भविष्यन्ति। मन्त्रिमण्डलसभायां ३१ मार्च २०२५ पर्यन्तं द्विवर्षीयं अनुबन्धसेवां सम्पन्नं कृतवन्तः २०३ पंचायतसचिवानां (जिलापरिषद् संवर्गस्य) सेवां नियमितं कर्तुं अनुमोदनं दत्तम्। अधुना तेषां कृते १२,००० रुप्यकाणां स्थाने ३२,००० रुप्यकाणां मासिकवेतनं प्राप्स्यन्ति। मन्त्रिमण्डलेन हिमाचलप्रदेशस्य रियल एस्टेट रेगुलेटरी अथॉरिटी (रेरा) कार्यालयस्य शिमलातः धर्मशालायाः स्थानान्तरणस्य अनुमोदनं कृतम्।

पंचायतनिर्वाचने

नूतनारक्षण-तालिका

मन्त्रिमण्डलस्य निर्णयानां विषये सूचनाः मन्त्रिणः हर्षवर्धनचौहानः, यादविन्द्रगोमा च दत्तवन्तौ। पंचायतीराजसंस्थानां सदस्यानां अध्यक्षाणां च कृते वर्ष २०१० इत्यस्य आधारेण नूतनं डी नोवो आरक्षणतालिका आरभ्यत इति मन्त्रिमण्डलेन सैद्धान्तिकरूपेण अनुमोदनं दत्तम्। पंचायतीराजसंस्थानां प्रतिनिधिनां पञ्चवर्षीयं कार्यकालं दिसम्बर २०२५ तमे वर्षे सम्पन्नं भविष्यति। मन्त्रिमण्डलेन निर्णयः कृतः यत् अस्मिन् समये आरक्षणतालिका नवीनतया कार्यान्विता भविष्यति। आरक्षणस्य तालिका प्रत्येकं १५ वर्षेषु परिवर्तते। मन्त्रिमण्डलेन राज्यस्य वनविकासनिगमाय उत्तमस्रोतप्रबन्धनस्य पर्यावरणस्य स्थायित्वस्य च उद्देश्यं कृत्वा राज्यस्य वनक्षेत्रेषु स्थितेषु नदी-तडागेषु च लघुखनिजानां संग्रहणं (गादं निष्कासयितुं) च खननकार्यं (गादं निष्कासयन्) कर्तुं अनुमतिः प्रदत्ता।

अजैव अपघटनीय

अपशिष्टस्य निष्कासनार्थं

निक्षेपप्रतिग्रहण-योजना

अजैव अपघटनीय अपशिष्टस्य प्रभावी प्रबन्धनार्थं

न्यूनीकरणार्थं च निक्षेपप्रतिसादयोजना- २०२५ आरभ्यत इति अपि मन्त्रिमण्डलसभायां निर्णयः कृतः। अस्याः योजनायाः अन्तर्गतं उपभोक्ताः उत्पादस्य मूल्यस्य अतिरिक्तं प्रतिदेयनिक्षेपराशिं दास्यन्ति, या रिक्तं उत्पादं प्रत्यागत्य प्रत्यागमिष्यति योजना काचस्य कूपी, प्लास्टिकस्य पेयपात्रं, एल्युमिनियमस्य पेटिका, तरलसंवेष्टन, लचीला प्लास्टिकसंवेष्टन, बहुस्तरीयसंवेष्टन च इत्यादीनां संवेष्टनसामग्रीणां विस्तृतश्रेणीषु प्रयोज्यः भविष्यति। योजना प्रायोगिकरूपेण कार्यान्विता भविष्यति।

बद्दीनगरे नूतनं शिक्षाखण्डं निर्मातुम् अनुमोदनम्

सोलनमण्डले प्राथमिकशिक्षाखण्डस्य रामशहरस्य विभाजनं कृत्वा बद्दीनगरे नूतनप्राथमिकशिक्षाखण्डस्य स्थापनायाः अनुमोदनं मन्त्रिमण्डलेन कृतम्। अस्य खण्डस्य सुचारुरूपेण कार्यं कर्तुं आवश्यकानि पदस्थानानि निर्माय पूरयितुं च निर्णयः कृतः अस्ति। सभायां काङ्गड़ा-मण्डलस्य सुलह-भवारणा-लम्बागांव-विकासखण्डानां पुनर्संरचनास्य अपि निर्णयः कृतः तथा च हमीरपुरमण्डलस्य भोरञ्ज-विकासखण्डानां पुनर्संरचनास्य निर्णयः कृतः येन एतेषां क्षेत्राणां जनानां कृते उत्तमाः सुविधाः प्राप्स्यन्ते।

पीजी-एसएस नीतौ संशोधनस्य अनुमोदनम्

मन्त्रिमण्डलेन शिमला-नगरस्य इन्दिरागान्धी-चिकित्सा-महाविद्यालये वरिष्ठनिवासस्य पात्रतायाः पूर्वम् एकवर्षस्य क्षेत्र-पदस्थापनस्य आवश्यकतां निवृत्त्य, डॉ. राजेन्द्रप्रसाद-शासकीय-चिकित्सा-महाविद्यालय-टाण्डा इत्यत्र स्नातकोत्तर-विशेषज्ञसेवा (पीजी/एसएस) नीतिषु संशोधनस्य अनुमोदनं कृतम्। अटल इन्स्टिट्यूट ऑफ मेडिकल सुपर स्पेशलिटी चमियाना इत्यत्र स्वीकृतायाः नीतेः अनुरूपं एषः निर्णयः कृतः। संशोधनस्य उद्देश्यं चयनप्रक्रियायाः सुव्यवस्थीकरणं, निष्पक्षतां सुनिश्चित्य, निवासीचिकित्सकनीतेः कार्यान्वयनस्य पीजी/एसएसनीतेः च मध्ये सुसंगतताम् आनेतुं च अस्ति।

न्यायिकप्रतिवेदने गुप्तचर्यायाः रहस्यं प्रकाशितं भविष्यति। देहरा-क्षेत्रस्य अभिषेकः पाकिस्तान-युवकैः सह सम्पर्के आसीत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- धर्मशाला। देवभूमिहिमाचलस्य लज्जा जनयन्तः देहरा-क्षेत्रस्य अभिषेकस्य घटनायाः स्तराः शनैः शनैः प्रकाशिताः भविष्यन्ति। न्यायिकप्रयोगशालायाः प्रतिवेदनेन अभिषेकस्य पाकिस्तानीगुप्तचर्यासम्बन्धस्य रहस्यं प्रकाशितं कर्तुं शक्यते। तेन सह क्रियमाणाः प्रश्नानः, एतद् प्रतिवेदनं च महत्वपूर्णं भविष्यति। अभिषेकः केषाञ्चन पाकिस्तानीयुवकानां सम्पर्के प्राप्य तेषां जाले समागतः। सः केचन वार्तालापान्, छायाचित्राणि, चलचित्र इत्यादीनि विवरणानि अपि विलोपितवान्। सामाजिकमाध्यममञ्चस्य मुख्यालयं प्राप्य एतस्य अपि अन्वेषणार्थं प्रयत्नाः क्रियन्ते। अभिषेकः केषाञ्चन पाकिस्तानीयुवकानां सम्पर्कस्य शङ्कायाः कारणेन निरुद्धः अस्ति। सः स्वस्य मोबाइलयन्त्रात् केचन वार्तालापान् अन्य-महत्वपूर्णदत्तांशं विलोपितवान् इति कथ्यते। केन्द्रीयसुरक्षासंस्थाः स्थानीयपुलिसः च मिलित्वा अस्य प्रकरणस्य प्रत्येकस्य पक्षस्य गहनतया अन्वेषणं कुर्वन्ति। अभिषेकस्य दूरभाषयन्त्रस्य न्यायिकप्रयोगशालायाः प्रतिवेदनात्, तेन सह क्रियमाणेभ्यः प्रश्नोत्तरेभ्यः च बहूनि महत्वपूर्णानि प्रकाशनानि अपेक्षितानि सन्ति। अभिषेकेन विलोपितानि विवरणानि पुनः प्राप्तुं सुरक्षासंस्थाः फेसबुक, व्हाट्सएप इत्यादिषु अन्येषु सामाजिकमाध्यममञ्चेषु अपि अन्वेषणं कुर्वन्ति। न्यायिकप्रतिवेदने प्रकाशिता सामग्री, प्रश्नोत्तरे प्राप्तानां सूचनानां च मेलनं भविष्यति। अभिषेकः पुलिसनिग्रहे गृहीतः। प्रकरणेन सम्बद्धः प्रत्येकः पक्षः निकटतया अन्वेषणं क्रियते इति पुलिसजिल्लादेहरायाः पुलिसाधीक्षकः मयंक चौधरी कथयति। अभियुक्तस्य प्रश्नः क्रियते।

प्रश्नोत्तरे अधिकाः स्तराः प्रकाशिताः भविष्यन्ति

अभिषेकस्य गृहीतत्वं हिमाचलप्रदेशस्य कृते चिन्ताजनकं संकेतं वर्तते, यत् अधुना यावत् तुल्यकालिकरूपेण शान्तं वर्तते। एनडीपीएस (Narcotic Drugs and Psychotropic Substances) Act इत्यनेन सम्बद्धानां प्रकरणानाम् अतिरिक्तं अधुना आतङ्कवादः, गुप्तचर्या इत्यादिषु गम्भीरेषु अपराधेषु अत्र जनानां संलग्नता देवभूमिः प्रतिबिम्बे गहनं कलङ्कं स्थापयति। आगामिषु दिनेषु न्यायिकप्रतिवेदनेषु, अग्रे प्रश्नोत्तरेषु च अस्मिन् प्रकरणे सम्बद्धाः बहवः रहस्याः प्रकाशिताः भविष्यन्ति इति अपेक्षा अस्ति।

अन्तःकरणेन भवति मनुष्यत्वम् पशुत्वम् च

देवेन मनुष्याः पशवश्च निर्मिताः। तदनन्तरं देवेन दृष्टं यद् मनुष्यानाम् अपेक्षया पशवः बहवः सन्ति। तर्हि तेन किञ्चित् परिवर्तनं कृतम्, केषाञ्चन पशूनां परिवर्तनं मनुष्येषु कृतम्। एतेन कारणेन तेषां बाह्याकृतित्वं मनुष्यान् सादृश्यं दृश्यते किन्तु अन्तःकरणेन ते पशवः इव।

डॉ. वर्षा प्रकाश टोणगांवकरः पुणे/महाराष्ट्रम्

ESIC Hospital- काला अम्बे १०० शय्यायुक्त ईएसआई-चिकित्सालयस्य केन्द्रीयमन्त्रिणा कृतं लोकार्पणम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- नाहनम्। सिरमौरमण्डलस्य काला अम्बेक्षेत्रे १०० कोटिरुप्यकाणां व्ययेन निर्मितस्य १०० शय्यायुक्तस्य अत्याधुनिकस्य ईएसआई- अस्पतालस्य उद्घाटनं कृतम्। केन्द्रीयश्रम तथा रोजगारमन्त्रिणः मनसुखमण्डवियामहोदयस्य उपस्थितौ अस्य चिकित्सालयस्य उद्घाटनं विहितम्। कार्यक्रमस्य आरम्भे केन्द्रीयमन्त्री, राज्याध्यक्षः, सांसदः च नागरिकैः सह भव्यां तिरङ्गयात्राम् अकुर्वन्, येन देशभक्तैः वातावरणम् अधिकं सुदृढं जातम्। अस्मिन्नवसरे भाजपायाः प्रदेशाध्यक्ष डॉ. राजीवबिन्दलः अस्य चिकित्सोपहाराय क्षेत्रस्य जनानां पक्षतः प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः, केन्द्रीयस्वास्थ्य एवं

परिवारकल्याणमन्त्रिणः जगतप्रकाशनड्डावर्यस्य केन्द्रीय श्रम तथा रोजगारमन्त्रिणः मनसुखमण्डवियामहोदयस्य हार्दिकम् आभारान् प्रकटितवान्। डॉ. बिन्दलः अवदत् यत् एतत् चिकित्सालयं निर्धानानाम्, श्रमिकाणां, कर्मचारिणां, तेषां परिवाराणां च कृते आशयाः नूतनकिरणरूपेण आगतम्। अधुना काला अम्बे, पौटा साहब, सिरमौरजनपदे च प्रायः १ लक्षं जनाः स्वमण्डले ईएसआई स्वास्थ्यसेवाः प्राप्नुयुः। वर्षाणां यावत् येषां श्रमिकाणां कर्मचारिणां च चिकित्सायै बढी, बरोटीवाला वा चण्डीगढं गन्तव्यम् आसीत्, तेषां कृते इदानीं कालाअम्बे एव एषा सुविधा प्राप्यते। राज्याध्यक्षः डॉ. बिन्दलः अवदत् यत् सिरमौरस्य औद्योगिकविकासः १९७२ तमे वर्षे आरब्धः, २००३ तमे वर्षे ततः परं उल्लेखनीयप्रगतिः अभवत्। अस्य पृष्ठतः सर्वाधिकं योगदानं पूर्वप्रधानमन्त्रिणः स्वर्गीयः अटलबिहारीवाजपेयी इत्यस्य अस्ति, यस्य औद्योगिकसंकुलेन हिमाचले रोजगारस्य विकासस्य च नवीनद्वाराणि उद्घाटितानि। डॉ. बिन्दलः गवेषं अवदत् यत् अस्य चिकित्सालयस्य अनुमोदनात् आरभ्य शिलान्यासः भूमिपूजनं च यावत् भाजपा- सर्वकारेण निरन्तरप्रयत्नाः कृताः अद्य च एषः स्वप्नः साकारः अभवत्

भारतीयसभ्यता- संस्कृति- हिन्दूधर्मस्य च संरक्षिका आसीत् अहिल्याबाई होल्कर- आचार्य ललित कुमार अवस्थी

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. अमित शर्मा। इतिहास सोसायटी, इतिहासविभागः भास्कराचार्य क्लब, भौतिकी विभागस्य च संयुक्ततत्त्वावधाने महती शासिका अहिल्याबाई होल्करवर्यायाः ३००तमायां जयन्त्यवसरे पर विशिष्टस्य अतिथिव्याख्यानस्य आयोजनं कृतम् यत्र आचार्यः ललितकुमार अवस्थी, कुलपतिः सरदारपटेलविश्वविद्यालयः मंडी मुख्यातिथिः, आचार्यः राजेशशर्मा अधिष्ठाता छात्रकल्याणम् अध्यक्षरूपेण उपस्थितः आसन्। मुख्यवक्त्रारूपेण प्रो. सुरेंद्र डी. सोनी चरु राजस्थानात् आभासीमाध्यमेन युक्तः आसीत्। कार्यक्रमस्य शुभारंभः दीपप्रज्वलनेन लोकमाता अहिल्याबाईवर्यायाः चित्रे माल्यार्पणेन च अभवत्। कार्यक्रमस्य उद्देश्यं वर्णयन् डॉ. राकेशकुमारशर्मा कार्यक्रमसंयोजकः, इतिहासविभागाध्यक्षश्च अहिल्याबाई होल्करवर्यायाः शासनकौशलस्य, जनकल्याणकारीयोजनानां, धर्मनिरपेक्षदृष्टिकोणस्य विवेचनं कृतम्। तेनोक्तं यत् अहिल्याबाई १८तमायां शताब्द्याम् आदर्शशासकरूपेण यानि कार्याणि कृतानि, तानि सम्प्रत्यपि प्रेरणास्रोतांसि आसन्। मुख्यातिथिः आचार्यः ललितकुमार अवस्थी उक्तवान् यत् लोकमाता अहिल्याबाई भारतीयसभ्यतायाः संस्कृतेः हिन्दूधर्मस्य च संरक्षिका, एक प्रेरणादायिनी शासिका, दूरदर्शीसमाजसेविका चासीत्। अहिल्याबाई की ३००तमः जयन्त्यावसरः एकं स्मृतिपर्वं नहि एव न अपि

तु वर्तमान- अतीतयोः मध्ये संवादः वर्तते। भविष्याय च दायित्वमस्ति। मुख्यवक्त्रा प्रो. सुरेंद्र डी. सोनी, लोहिया महाविद्यालयः चरु राजस्थानम् अहिल्याबाई होल्करस्य जीवने विस्तृतव्याख्यानं दत्तवान्। सोऽवदत् यत् तस्याः जीवनस्य प्रत्येकं क्षणं राजधर्मस्य नारीधर्मस्य च पुनर्परिभाषा जातम्। सा न्यायस्य, सेवायाः, सांस्कृतिकपुनरुत्थानस्य च प्रतीकः। तस्याः कार्येषु संवेदनशीलता- न्यायप्रियता- दूरदर्शितायाश्च अद्भुतसमन्वयः दृश्यते। यदा वयं सुशासनस्य नैतिकनेतृत्वस्य चिन्तनं कुर्मस्तदा अहिल्याबाई अस्माकं कृते जीवन्तोदाहरणमस्ति। माता अहिल्याबाई होल्कर केवलं मालवाप्रांतस्य सम्राज्ञी एव न अपि तु एतादृशी चेतना आसीत् या भारतं नैतिक- सांस्कृतिक- प्रशासनिकस्तरे च नवीनदिशा दत्तवती। कार्यक्रमध्यक्षः आचार्यः राजेशकुमारशर्मा अहिल्याबाईवर्यायाः दूरदर्शितां वैज्ञानिकदृष्टिकोणं वर्णयन् अवदत् यत् कथं तस्याः कार्येषु तर्कव्यवस्थायाः दर्शनं प्राप्यते। अस्मिन् अवसरे डॉ. जगदीप वर्मा, डॉ. रामपालः, विकेशकुमारः, डॉ. बलबीर सिंहः, इतिहाससोसायटी अध्यक्ष करीमा, उपाध्यक्षः युवराजः, शुभमः, स्मृतिः, शोधार्थी उत्सवः, जयः सूर्यः, वेदप्रकाशः, राहुलकुमारः, सुरेखा, राजु, डोलमा, सूर्यप्रकाशसहितं विभागानां विद्यार्थिनः, शोधार्थिनः, प्राध्यापकाश्च भागं ग्रहीतवन्तः।

Himachal Congress: नेतृभिः सह मिलिता रजनी पाटिल, राज्यप्रभारी मुख्यमन्त्रिणा, उपमुख्यमन्त्रिणा, काङ्ग्रेससाध्यक्षेण, मन्त्रिभिः च पृथक् पृथक् मिलिता

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। सर्वकारीयसङ्घटनविषयेषु या प्रतिक्रिया काङ्ग्रेसप्रभारी रजनीपाटिलमहोदया नेतृन् दिल्लीम् आहूय ग्रहीतव्यम् आसीत्, ताम् सा शिमलानगरे एव गृहीतवती अत्र जयहिन्दसभायाः अनन्तरं रजनी पाटिल राज्यकाङ्ग्रेसनेतृभिः सह एकैकं समागमं कृतवती। सूत्रानुसारं सा यदा संस्थायां नियुक्तिविषये सर्वेषां भिन्नानि मतानि गृहीतवती तदा सर्वकारस्य संस्थायाः च समन्वयस्य विषयेषु अपि चर्चा अभवत् सूत्राणि वदन्ति यत् अस्मिन् सत्रे काङ्ग्रेस-अध्यक्षपदस्य परिवर्तनस्य विषये अपि प्रतिक्रियाः गृहीताः। अस्मिन् विषये सायंकाले पीटरहॉफ अतिथिगृहे सभा आयोजिता। अत्र रजनी पाटिल महोदया सह प्रभारी चेतनचौहानः, विदितः चौधरी च उपस्थिताः आसन्, यैः सह मिलितुं मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुकव्ः प्रथमवारं एकाकीकक्षे आहूतः, तदनन्तरं प्रतिभासिंह उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री च आहूतौ। ततः रजनी पाटिल अपि सर्वकारस्य मन्त्रिभिः, केभ्यः विधायकैः सह पृथक् पृथक् वार्तालापं कृतवती। पिहितकक्षे सर्वे स्वपरामर्शान् दत्तवन्तः, संस्थायाः निर्माणं कथं भवेत् इति विषये स्वमतानि च प्रस्तौति स्म। पूर्वाध्यक्षाः, मन्त्रिमण्डलमन्त्रिणः, विधायकाः, बोर्डानां, निगमानाम् अध्यक्षः अपि अत्र रजनीपाटिल् इत्यनया सह मिलितवन्तः। सहप्रभारी विदितः चौधरी विगत एकसप्ताहात् कार्यकर्तृणां मनःस्थितिं गृह्णाति। अधुना सः अपि राज्यप्रभारिणे स्वप्रतिवेदनं प्रस्तौति। सूत्रानुसारं काङ्ग्रेस- अध्यक्ष- प्रतिभासिंहमहोदयायाः कार्यकालस्य विस्तारः करणीयः इति केचन नेतारः पक्षम् अस्थापयन्। यतः तया कार्यस्य अवसरः न प्राप्तः। तस्मिन् एव काले केचन अध्यक्षस्य दायित्वं युवानेतारं समर्पयितुं विषयमुपस्थापयन्।

जूनमासस्य १० दिनाङ्कात् पूर्व नूतनसङ्घटनस्य निर्माणं भवितुम् अर्हति

सङ्घटनस्य संरचनातः पूर्व राज्याध्यक्षस्य नियुक्तेः पूर्व प्रतिक्रियाग्रहणाय अपि दलेन गुप्तरूपेण कार्यक्रमः आरब्धः अस्ति। सम्प्रति आशा वर्तते यत् नेतृभिः सह एकैकं चर्चा कृत्वा शीघ्रमेव दिल्लीतः नूतनकार्यकारिण्याः सङ्घटनस्य घोषणा भविष्यति। विश्वासः अस्ति यत् काङ्ग्रेसः जूनमासस्य १० दिनाङ्कात् पूर्व एतां घोषणां करिष्यति। एतेन सह अत्र नूतनः अध्यक्षः नियुक्तः भविष्यति वा न वा इति अपि निर्णयः भविष्यति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुकव्ः रजनीपाटिलमहोदया सह दीर्घकालं यावत् अनेकेषु महत्त्वपूर्णविषयेषु चर्चा कृतवान्। यदा सः सर्वकारस्य योजनानां विषये कथयति स्म तदा सः संस्थायाः निर्माणे विलम्बस्य प्रभावस्य विषये अपि कथयति स्म। सः शीघ्रमेव संस्थायाः निर्माणस्य विषये अपि चर्चा कृतवान्।

श्रीविद्या तथा चन्द्रकलाः

हिमसंस्कृतवार्ता: सुधा साठवे मुंबई

sudha_sathaye@yahoo.com

१. नित्याः- कालचक्रम्

नित्या, या ललितायाः अनाद्यन्तरूपाः, शुक्लपक्षस्य पञ्चदश तिथीनाम् प्रतिनिधानानि। नित्यावृत्तं कालचक्रस्य २१,६०० श्वासानां प्रतिदिनरात्रं सूचयति। एवं नित्या एव कालचक्रम्।

२. पञ्चतत्त्वानि च त्रिगुणाः

शक्तेः पञ्च तत्त्वानि- आकाशः, वायुः, अग्निः, आपः, पृथिवी। प्रतितत्त्वं त्रिगुणयुक्तम्। एतेषां संयोगेन १५ नित्या उत्पद्यन्ते, ये शुक्लपक्षस्य प्रतितित्वां सन्निवेशिताः।

३. स्वरवर्णाः च व्यञ्जनवर्णाः

नित्या एव संस्कृतवर्णमालायाः स्वराः। ३६ तत्त्वानि (व्यञ्जनवर्णाः) यदा १६ नित्याभिः गुणितानि तदा ५७६ वर्णाः लभ्यन्ते। एषां गुणनफलानुसारतः विभिन्नेषु युगेषु संवत्सरसंख्या निष्पद्यते। अतः मातृकाचक्रस्य च नित्याचक्रस्य च एकत्वं सिद्धान्तेनैव राशिचक्रे च मन्त्रगतने च।

४. श्वासः- २४ होराः

मानवस्य प्रतिदिनरात्रे २१,६०० श्वासाः। तेषु १०,८०० सूर्यशक्तिप्रधानाः, अपराः १०,८०० सोमशक्तिप्रधानाः। नाडिका एका २४ निमेषाः अथवा १४४० क्षणाः। एकः श्वासः एकस्य नाडिकायाः ३६०तमः अंशः, यः ४ क्षणानि भवति। एतस्मात् प्रतिदिनं २१,६०० श्वासाः साध्यन्ते।

मन्त्र पुष्पाञ्जलिः

यज्ञेन यज्ञं यज्ञं यज्ञेन यज्ञेन यज्ञम्।
यज्ञमययन्ता यजन्त यज्ञं यज्ञं मयजन्त।
अयजन्तदेवा देवाऽअयजन्ता यजन्त देवाः।
देवास्तानि तानि देवा देवा स्तानि।
तानि धर्माणि धर्माणि तानि तानि धर्माणि।
धर्माणिप्रथमानिप्रथमानि धर्माणि धर्माणिप्रथमानि।
प्रथमान्यासन्नासन्प्रथमानिप्रथमान्यासन्।
आसन्नित्यासन्। ते ह ह ते ते हं। हनाकृत्राकंगु ह ह नाकम्।
नाकम्महिमानो महिमानो नाकत्राकम्महिमानः।
महिमानःसचन्तसचन्त महिमानोमहिमानः सचन्त।
सचन्त यत्रयत्र सचन्तसचन्त यत्र। यत्र पूर्वपूर्वं यत्रयत्र पूर्व।
पूर्वं साङ्ख्याःसाङ्ख्याः पूर्वपूर्वं साङ्ख्याः।
साङ्ख्याः सन्तिसन्ति साङ्ख्याःसाङ्ख्याः सन्ति।
सन्ति देवादेवाः सन्तिसन्ति देवाः। देवाऽइतिदेवाः।।

हिमसंस्कृतवार्ता:
वसिष्ठः व्यासः

“विनोदकणिका”

{१} "पत्याः परिभाषा"
या महिला स्वपतिः तः ५००० (पञ्चसहस्राणि) रूप्यकाणि ग्रहीत्वा तं ६००० (षड्सहस्राणि) आयव्ययलेखः दर्शयित्वा २००० (द्विसहस्राणि) रूप्यकाणि स्वसमीपे रक्षति सा पत्नी इति उच्यते/ कथ्यते।

हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त

हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त
श्रीक्षेत्रनीलाचलकान्तकान्त
हे नाथ मे ह करुणाकरस्त्वं
त्रायस्व मां नु जगतो हि कान्तः ।१।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ---

महानुभावो जगतस्त्वभावः
लोकैकनाथः जनताप्रभावः
सर्वस्वश्राव उपकण्ठरावः
मदीयभावो भव भावभावः ।२।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ----

रथारूढस्त्वं पथि मार्गितव्यः
कृपाकरो नू मनसाशु भाव्यः
वृषाकपिस्त्वं हवनीयहव्यः
भक्त्यैकभावे खलु सेवितव्यः ।३।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ---

रथोत्सवस्य प्रसवप्रदाता
प्रयासि मार्गे भगिनीसुभ्राता
तरस्विनां नः करुणाविभर्ता
पूर्णं कुरुतात् मम जीवगाथाः ।४।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ----

नमामि त्वां शं नु समस्तसौम्यं
रामायणीयं रमणीयरम्यम्
कामायनञ्च कमनीयकम्यं
नम्यं प्रणम्यं गमनीयगम्यम् ।५।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ----

नीलाचलेशं प्रणमामि नित्यं
श्रीक्षेत्रतत्त्वं ननु गोलनेत्रम्
महास्वरूपं महनीयगात्रं
कृपाधिनाथं परमं पवित्रम् ।६।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ----

सर्वत्र गन्ता ह्यनुमन्ता भोक्ता
कार्यस्य कर्ता सुतरां सुभर्ता
मन्ता प्रमाता निखिलैकगोप्ता
आप्ता सुरन्ता भव मे नियन्ता ।७।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ----

देवोत्तम मे ह मधुपाने मतः
राधासुगात्रे रतिरात्रयातः
मतः प्रयातु व्यलीकं समस्तम्
त्वद्भावभावे विदधातु मत्तम् ।८।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ----

भक्तार्तिनाथं सरसाभिलाषं
महाप्रसादं परमेशप्राशम्
ईसामि त्वात्कं कृपाविलासं
वैकुण्ठवासं भवनाशुनाशम् ।९।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ----

लक्ष्मीधरं ते स्तवनं करोमि
प्रीणामि गायन् तव वन्दनानि
नौमि प्रणौमि प्रणमामि नौमि
त्वत्पादपद्मे शरणं प्रयामि ।१०।
हे कान्तकान्त जगतो हि कान्त ----

रचयिता - डॉ. रुकुमारमहापात्रः (अध्यापकः)
राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः, तिरुपति: